

Vergaderjaar 2021–2022

21 501-08

Milieuraad

Nr. 848

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 3 februari 2022

De vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Ministers van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en voor Natuur en Stikstof en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat over de brief van 12 januari 2022 over de geannoteerde agenda informele bijeenkomst van klimaat- en milieuministers 20 en 21 januari 2022 te Amiens, Frankrijk (Kamerstuk 21 501-08, nr. 846).

De vragen en opmerkingen zijn op 14 januari 2022 aan de Ministers van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en voor Natuur en Stikstof en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat voorgelegd. Bij brief van 20 januari 2022 zijn de vragen beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Agnes Mulder

De adjunct-griffier van de commissie,
Meijer

Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de bewindspersoon

Gewasbeschermingsmiddelen

De leden van de D66-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat de Staatssecretaris rekening houdt met het door het Franse voorzitterschap aan de orde stellen van de herziening van Richtlijn 2009/128/EG. Deze leden zijn voorstander van het aanscherpen van de regels omtrent de toelating en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, maar missen in de geannoteerde agenda de insteek van de Staatssecretaris tijdens de informele Milieuraad. Gaat de Staatssecretaris zich namens Nederland, tijdens de komende bijeenkomst en in de toekomst, actief uitspreken om aanscherping van de richtlijnen tot stand te brengen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kan de Staatssecretaris toelichten hoe zij daar invulling aan gaat geven?

Richtlijn 2009/128/EG betreft voorschriften voor het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die al zijn toegelaten. Het gaat dus niet over toelatingscriteria. De toelatingscriteria zijn vastgelegd in een verordening en die verordening is in 2019 geëvalueerd¹. Met betrekking tot de richtlijn duurzaam gebruik heeft de Commissie een evaluatie laten uitvoeren en tevens een onderzoek naar de impact van mogelijke wijzigingen van de richtlijn. De Commissie is voornemens om de uitkomsten van die studies tegelijkertijd met een voorstel tot wijziging van de richtlijn eind maart 2022 te publiceren. Zodra dat voorstel bekend is, zal het worden bestudeerd en conform de procedure voor nieuwe EU-regelgevingsvoorstellen met een appreciatie van het kabinet aan uw Kamer worden toegestuurd met daarin tevens de beoogde inzet van Nederland voor de bespreking in de Raad.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie merken op dat in 2022 een nieuw Europees besluit genomen moet worden over de toelating van glyfosaat (Roundup), het meest gebruikte landbouwgif ter wereld. Niet alleen heeft de Wereldgezondheidsorganisatie in 2015 al geconcludeerd dat het onkruidbestrijdingsmiddel «waarschijnlijk kankerverwekkend» is, glyfosaat is ook een groot probleem omdat het ons (drink)water vervuilt² en omdat het «perfecte» monoculturen creëert, waar geen insecten (en dus ook geen vogels) meer kunnen leven.³ Een relatief nieuw punt van zorg is het effect van glyfosaat op de hersenen: verschillende onderzoeken wijzen op het verband tussen dit landbouwgif en de ziekte van Parkinson.⁴

In het rondetafelgesprek dat de Tweede Kamercommissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op 12 januari jl. voerde over pesticiden, waarschuwde neuroloog Bas Bloem voor het gevaar van glyfosaat in relatie tot Parkinson. Hij uitte zijn zorgen over het feit dat er in de huidige Europese toelatingsprocedure voor landbouwgif onvoldoende getest wordt op de neurologische effecten. Hij stelde dat een nieuwe toelating van glyfosaat in 2022 onacceptabel zou zijn zonder dat hier scherper op getoetst wordt. De directeur van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) beaamde dat deze

¹ Verordening (EG) 1107/2009.

² Planbureau Leefomgeving, 2019, «Geïntegreerde gewasbescherming nader beschouwd: Tussenevaluatie van de nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst», zie https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2019-geintegreerde-gewasbescherming-nader-beschouwd-3549_0.pdf, p. 32.

³ Vogelbescherming Nederland, 2019, «Oranje velden funest voor biodiversiteit», zie <https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/oranje-velden-funest-voor-biodiversiteit>.

⁴ De Parkinson Vereniging, 2019, «Glyfosaat», zie <https://www.parkinson-vereniging.nl/archief/bericht/2019/12/09/Glyfosaat>.

toetsen nog niet meegenomen zijn in de meest recente risicobeoordeling van glyfosaat (uit 2021), maar stelde ook dat het praktisch gezien onmogelijk zou zijn nieuwe toetsen te implementeren en uit te voeren vóór de stemming over de verlenging van de toelating van glyfosaat later dit jaar. Is er kennisgenomen van deze ontwikkelingen?

In elke (her)beoordeling van een werkzame stof – dus ook in de lopende herbeoordeling van glyfosaat – wordt standaard een beoordeling van neurotoxische effecten meegenomen. Bij de (her)beoordeling van een werkzame stof moeten standaard (proefdier)studies en data uit openbare wetenschappelijke literatuur aantonen dat er geen aanwijzingen zijn voor een motorisch en neurologisch effect. Zijn die aanwijzingen er wel, dan worden aanvullende (proefdier)studies gevraagd. Studies die specifiek een effect op het ontstaan van ziekten als Parkinson of Alzheimer kunnen aantonen zijn echter nog niet beschikbaar. In Europa wordt daar momenteel wel aan gewerkt.

Het kabinet is van de recente ontwikkelingen op de hoogte. De ambtsvoorganger van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft de Commissie gevraagd om de datavereisten van neurologische aandoeningen uit te breiden⁵. Aanvullend hierop heeft de Minister het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) gevraagd te verkennen of de huidige datavereisten en testmogelijkheden geschikt zijn om te beoordelen of een werkzame stof een effect heeft op de ontwikkeling van ziekten als Parkinson en Alzheimer. Uw Kamer is over de uitkomst van de verkenning van het RIVM geïnformeerd⁶.

Daarnaast heeft het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (hierna: Ctgb) een brief⁷ gestuurd aan de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) met daarin onder andere het verzoek om de op dit moment in de Europese Unie goedgekeurde werkzame stoffen te screenen op een mogelijk verband met Parkinson.

Het kost tijd om een nieuwe teststrategie die zich specifiek richt op het ontstaan van ziektes als Parkinson en Alzheimer te ontwikkelen en te valideren en deze vervolgens op te nemen in regelgeving voor aanvraagdossiers.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen de Staatssecretaris hoe zij deze situatie beoordeelt. Deelt zij de mening dat, ook gezien de Europese Unie het voorzorgsprincipe hanteert, er voldoende reden is om dit jaar tegen de vernieuwing van de goedkeuring van glyfosaat te stemmen? Zo ja, gaat zij dit met haar collega van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bespreken? Zo nee, kan zij uitleggen waarom niet?

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is eerstverantwoordelijk voor het toelatingsbeleid van gewasbeschermingsmiddelen.

Verordening (EG) 1107/2009 gaat inderdaad uit van het voorzorgsprincipe. Dat betekent dat een werkzame stof of een daarop gebaseerd gewasbeschermingsmiddel niet op de markt mag worden gebracht tenzij na een beoordelingsprocedure is aangetoond dat deze stoffen of gewasbeschermingsmiddelen geen enkel schadelijk effect op de gezondheid van mens of dier hebben, noch enig onaanvaardbaar effect voor het milieu. Die beoordelingsprocedure is voor wat het aspect neurotoxiciteit betreft

⁵ 2021Z17129.

⁶ Kamerstuk 27 858, nr. 555.

⁷ EFSA mogelijke relatie gewasbeschermingsmiddelen en ziekte van Parkinson | Brief | College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (ctgb.nl).

uiteengezet in het antwoord op de eerdere vraag van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie over de ontwikkelingen met betrekking tot glyfosaat.

Aangezien de herbeoordeling van de werkzame stof glyfosaat nog loopt, is het op dit moment nog niet duidelijk met welk voorstel de Europese Commissie komt. De Minister van LNV zal een standpunt innemen als het voorstel er ligt en zal daarbij rekening houden met de adviezen van het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA), EFSA en Ctgb.

Wetsvoorstel ontbossingsvrije producten

De leden van de D66-fractie hebben vernomen dat het BNC-fiche over ontbossingsvrije producten nog niet naar de Kamer is gestuurd in verband met de wisseling van bewindspersonen. Deze leden hebben hier begrip voor, maar zijn wel van mening dat het fiche zo snel mogelijk naar de Kamer dient te komen. Wanneer kunnen deze leden het fiche precies verwachten? Is er al meer duidelijkheid of ook andere kwetsbare ecosystemen meegenomen kunnen worden in het wetsvoorstel? Kan de Staatssecretaris haar inzet omtrent het wetsvoorstel ontbossingsvrije producten toelichten? Daarnaast vragen deze leden ook een update omtrent de EU-bossenstrategie.

Het BNC-fiche over het Commissievoorstel om tot ontbossingsvrije goederen en producten te komen zal 28 januari gedeeld worden met uw Kamer. Voor wat betreft de andere kwetsbare ecosystemen en de inzet daarop, deelt het kabinet de zorgen over andere ecosystemen en de bescherming daarvan. Of en hoe de gewenste manier van uitbreiding naar andere ecosystemen en goederen, c.q. producten, wordt meegenomen in de Nederlandse inzet, is echter nog onderdeel van het nog te vormen kabinetsstandpunt en zal u middels het betreffende BNC fiche toekomen.

Uw kamer is middels een BNC-fiche geïnformeerd over de inzet van het kabinet op de EU-bossenstrategie.⁸ Na voorbereidende besprekingen onder leiding van het Sloveens voorzitterschap zijn in de Landbouw- en Visserijraad van 15 november jl. de conclusies over de EU-bossenstrategie vastgesteld.⁹ Er loopt nog een aantal werkgroepen op verschillende onderwerpen, zoals de definitie van oerbos. De in de strategie aangekondigde wetgeving rondom monitoring van bossen is nog in ontwikkeling, maar daarover is nog weinig bekend. Sinds eind november is er geen informatie meer gegeven door de Commissie vanwege het uitstellen van een informerende vergadering. Een groot deel van de in de EU-bossenstrategie genoemde activiteiten zullen op vrijwillige basis tot uitvoering moeten komen, waardoor hier een verantwoordelijkheid bij de EU-lidstaten ligt. Nederland is via de uitvoering van de nationale bossenstrategie bezig aan een groot deel van deze activiteiten.¹⁰

De leden van de GroenLinks-fractie hebben bij het commissiedebat op 8 december 2021 (Kamerstuk 21 501-08, nr. 844) ter voorbereiding op de vorige Milieuraad al meerdere vragen gesteld over de zorgen die deze leden hebben omtrent het wetsvoorstel voor ontbossingsvrije producten. Deze leden hebben toen over meerdere zaken fundamentele zorgen geuit. Zij vinden het bijvoorbeeld zorgelijk dat het wetsvoorstel niet zal gelden voor producten afkomstig uit andere ecosystemen dan bossen, dat rubber en maïs niet worden meegenomen en dat mensenrechten en rechten van inheemse volken onvoldoende in de wet zijn verankerd. Deze leden

⁸ Kamerstuk 22 112, nr. 3196.

⁹ Kamerstuk 21 501-32, nr. 1360.

¹⁰ Kamerstuk 33 576, nr. 186.

vragen de Staatssecretaris om deze zorgen expliciet uit te dragen in de aankomende informele Milieuraad. Is de Staatssecretaris daartoe bereid?

Het kabinetsstandpunt middels het BNC-fiche over het voorstel van de Commissie om te komen tot ontbossingsvrije goederen en producten is geagendeerd voor de ministerraad van 28 januari a.s. en zal daarna gedeeld worden met de Kamer. Als te verwachten beleidslijn voor Nederlandse inzet zal gelden dat we zullen streven naar een snelle en effectieve invoering ervan. Dit zal ook uitgedragen worden tijdens de komende Milieuraad.

Welke rol en op welke wijze uitbreiding naar andere ecosystemen en goederen, c.q. producten, daarin kan worden meegenomen is echter nog onderdeel van het nog te vormen kabinetsstandpunt en zal u middels het betreffende BNC fiche toekomen. Hoe om te gaan met duurzaamheidseisen ten aanzien van mensenrechten en rechten van inheemse inwoners in relatie tot het ontbossingsvoorstel zal daarin (*naar verwachting*) ook meegenomen worden. Nederland heeft steeds gepleit voor een ambitieuze en uitvoerbare wetgeving.¹¹

De leden van de GroenLinks-fractie danken de Staatssecretaris voor de beperkte schets van het Europees krachtenveld en zijn benieuwd hoe de Staatssecretaris kijkt naar de mogelijkheden om de wet uit te breiden naar andere ecosystemen (waar het vorige kabinet zich eerder positief over heeft uitgelaten), nu ook het Europees Parlement hier voorstander van is. Om te voorkomen dat natuurverwoesting verplaatst naar andere natuur dan bossen is dit namelijk van groot belang.

De zorgen over andere ecosystemen en bescherming daarvan worden gedeeld.

Onze eerste prioriteit is een snelle en effectieve invoering van de regelgeving, daarbij zullen we ook bekijken – en vragen aan de Commissie – hoe ervoor gezorgd kan worden, dat gewenste uitbreidingen van het voorstel, zo spoedig en effectief mogelijk ingevoerd kunnen worden.

Overigens willen wij hierbij vermelden dat op basis van bestaande mondiale private duurzaamheidsstandaarden, die gebaseerd zijn op een brede set aan duurzaamheidseisen, ook aan behoud van andere ecosystemen dan bossen, het Nederlandse gebruik van belangrijke agrogrondstoffen en hout al overwegend verduurzaamd is. Dit is een belangrijk aspect dat we bij verdere ontwikkeling en invoering van het huidige ontbossingsvoorstel graag gehandhaafd zien.

De leden van de GroenLinks-fractie lezen in het verslag van de Landbouw- en Visserijraad van 12 en 13 december 2021 dat de Europese Commissie aan de Europese Raad van Ministers vraagt om snel op te treden. Daarnaast zijn er geruchten dat Frankrijk, de huidige voorzitter van de Europese Unie, erop doelt om de bossenwet binnen hun voorzitterschap af te ronden. Kan de Staatssecretaris meer informatie geven over deze timing en is zij ook van plan zich bij de planning van Frankrijk aan te sluiten? Hoe langer we namelijk wachten op dit voorstel, hoe langer ontbossing op de huidige manier door kan gaan. Klopt het dat in de Milieuraad op 17 maart 2022 besluiten worden genomen over het wetsvoorstel voor ontbossingsvrije producten, waarbij de inbreng van de Landbouwraad en Handelsraad wordt meegenomen? Kan de Staatssecretaris meer inzicht geven in hoe de commissies voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en de commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BuHa-OS) op nationaal niveau hierbij

¹¹ Kamerstuk 21 501-08, nr. 847.

worden betrokken? En wie is, gezien de nieuwe bewindspersonen en hun portefeuilleverdeling, hoofdverantwoordelijk voor dit dossier?

Voor het Frans voorzitterschap is snelle behandeling van het voorstel van de Commissie voor een Verordening over Ontbossingsvrij producten (door de leden van de GroenLinks-fractie aangeduid als Bossenwet) één van de prioriteiten van het voorzitterschap. Het onderwerp is inderdaad geagendeerd voor de Milieuraad van 17 maart, maar de aard van de bespreking is momenteel nog niet bekend. Volgens de planning van het Frans voorzitterschap beoogt het tijdens de Milieuraad op 28 juni tot een algemene oriëntatie van de Raad te komen ten aanzien van dit voorstel. Het voorzitterschap heeft voor de behandeling een ad hoc raadswerkgroep ingesteld die een brede samenstelling heeft en onder de Milieuraad valt, maar ook zal rapporteren aan de Landbouw- en Visserijraad. De Minister voor Natuur en Stikstof is hoofdverantwoordelijk voor dit dossier en zal de Kamer informeren. De Kamer kan dan zelf aangeven in welke vorm zij betrokken wil worden.

Gezamenlijke sessie bossen

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie merken op dat deze Milieuraad onder andere gaat over de EU-bossenstrategie, het voorstel van de Commissie over Ontbossingsvrije producten en mogelijk de herziening van de verordening over landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw (LULUCF). Bij veel van deze onderwerpen bestaat onduidelijkheid over belangrijke punten. Zo moeten de EU-lidstaten nog beslissen over de gezamenlijke definitie van primaire bossen en oerbossen, welke onder het strikte beschermingsregime zouden moeten vallen.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie lezen in antwoorden op hun eerdere vragen dat het «de inzet van Nederland, maar ook Europa, is om de meest monotone productiebossen naar een hoger niveau te tillen door meer met natuurlijke processen te werken, meer boomsoorten aan te planten en voor meer structuurverschil te zorgen. Deze ingrepen zijn van belang voor de biodiversiteit, maar op lange termijn zijn ze ook cruciaal om de houtproductie te waarborgen in een veranderend klimaat», aldus de voormalig Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Hierbij meldde de Minister dat «Het beschermen van Europese bossen en het vergroten van de koolstofput, zeker op de korte termijn, ten koste zal gaan van de houtproductie. Het ontbreekt echter nog aan concrete voorstellen om te voorkomen dat deze productie zal verschuiven naar derde landen». Bovendien liet de Minister weten dat: «Duurzaam bosbeheer gebaseerd is op de drie pijlers van duurzaamheid, namelijk biodiversiteit/milieu, een sociale component en de economie. Er moet steeds een afweging tussen die pijlers gemaakt worden». Voor deze afweging ziet het kabinet graag dat de Commissie een afwegingskader ontwikkelt, gebaseerd op een impact assessment, voor het gebruik van bossen voor biodiversiteit, klimaat en biograndstoffengebruik in een circulaire economie op EU-niveau. Tegelijkertijd moet via de LULUCF-verordening koolstof worden opgeslagen en wordt in de Landbouw- en Visserijraad gesproken over de mogelijkheden van koolstoflandbouw. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie lijkt het dan ook tegenstrijdig om monotone productiebossen om te zetten naar biodiverse bossen, om ze vervolgens te kappen, terwijl ook ingezet wordt op koolstoflandbouw ten behoeve van koolstofopslag, waar nota bene ook bebossing en herbebossing onder valt. Deelt de Minister het inzicht dat er geen bosbouw voor houtproductie kan plaatsvinden in bossen die CO₂ opvangen en bijdragen aan biodiversiteit? Zo nee, waarom niet?

Het geleidelijk inbrengen van meer verschillende boomsoorten in monocultuur bossen, is niet alleen een belangrijke impuls voor de biodiversiteit in die bossen, maar ook een manier om rekening te houden met klimaatverandering. Door een breed palet aan bomen in bossen te bevorderen, wordt de kans dat grote oppervlaktes bos sneuvelen door storm, droogte, ziekten of brand, verlaagd. Ook is het zo dat meer diverse bossen meer koolstof opslaan dan niet-diverse bossen. Het kabinet ziet hier dan ook geen tegenstrijdigheid in.

Het kabinet deelt het inzicht niet dat bossen die CO₂ vastleggen en bijdragen aan de biodiversiteit per definitie geen houtproductie kunnen leveren. Alle bossen leggen namelijk CO₂ vast en dragen bij aan de biodiversiteit. Bovendien is het zo dat hout bij langdurige toepassing, bijvoorbeeld in de bouw, zowel CO₂ voor lange tijd kan opslaan als dat het emissies voorkomt uit bijvoorbeeld staal of beton. Wel deelt het kabinet het inzicht dat we bossen met een buitengewoon hoge biodiversiteit, of potentie daarvoor, moeten ontzien.

De voormalig Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gaf aan dat het vergroten van de koolstofput, zeker op de korte termijn, ten koste zal gaan van de houtproductie in Europa, welke mogelijk dan verschuift naar andere landen. Is de Minister het ermee eens dat natuurbehoud en -herstel het hoofddoel zou moeten zijn in bestaand (monotoon) bos? Deelt de Minister daarnaast de mening dat houtproductiebossen niet gerekend zouden moeten worden als «natuur», maar als «bosbouw» zolang die omschakeling niet heeft plaatsgevonden? Zo nee, waarom niet? Bovendien merken deze leden op dat een risico van het afwegingskader is dat economische belangen zwaarder gewogen kunnen worden dan de belangen van natuur. Is de Minister het eens dat het herstel van de biodiversiteit en natuur van levensbelang is? Zo nee, waarom niet?

Voor de bossen binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het kabinet het ermee eens dat natuurbehoud en herstel leidend zouden moeten zijn in het bosbeheer. Uiteraard moet er echter wel rekening gehouden worden met de ontstaansgeschiedenis van veel van de Nederlandse bossen. Het kabinet zou dan ook eerder van een impuls in de weerbaarheid en biodiversiteit willen spreken in monotone bossen dan van natuurherstel. Bossen buiten het NNN kunnen meerdere doelen hebben, of dat nu recreatie, het vast houden van water of houtoogst is.

Het kabinet deelt niet de mening dat bossen waar houtproductie in plaatsvindt niet als natuur moeten worden gerekend. Productie is namelijk geen goede graadmeter voor de waarde van een bos of voor de natuur. Een wilgengriend, van oudsher een perceel waarop wilgen geplant zijn, kan een enorme biodiversiteit huisvesten, terwijl uitgestrekte, natuurlijke, monoculturen van beukenbomen een relatief veel lagere biodiversiteit kan kennen.

Dat de natuur en biodiversiteit van levensbelang zijn, is het kabinet met de Partij voor de Dieren eens. Dat is ook de reden dat Nederland pleit voor een gedegen afwegingskader. Daarmee worden de gevolgen van de talrijke keuzes voor de natuur inzichtelijk. Nu is dat namelijk niet het geval, met als potentieel gevolg dat de vraag naar houtige producten resulteert in een verschuiving van houtproductie naar derde landen met een veel rijkere biodiversiteit.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie lezen dat voor zover er gesproken wordt over de inzet van biomassa voor energie, de Minister naar de inzet verwijst uiteengezet in de geannoteerde agenda voor de informele Energieraad. Hierin is aangegeven dat er uitvoering gaat

worden gegeven aan de aangenomen motie Teunissen/Van Raan.¹² Klopt het dan ook dat de Minister ook in de informele Milieuraad ervoor zal pleiten dat er gerekend moet worden met de daadwerkelijke CO₂-uitstoot van de inzet van biomassa? Dit zou in de geest van deze motie zijn.

Nederland zet zich in Brussel in voor een hernieuwbare energierichtlijn (RED) met ambitieuze duurzaamheidscriteria voor biomassa. De onderhandelingen hierover zijn nog maar recent gestart en het kabinet bekijkt daarbij waar ambitie kan worden toegevoegd aan het Commissie-voorstel.¹³ De Staatssecretaris van Klimaat en Energie heeft uw Kamer in het commissiedebat Energieraad van 2 december jl. toegezegd draagvlak te zoeken om te gaan rekenen met de daadwerkelijke CO₂-uitstoot die vrijkomt bij de verbranding van houtige biomassa. Daar gaat dit kabinet mee door. Bij de informele Energieraad van 22 januari aanstaande staat de RED niet langer geagendeerd. Ook in de informele bijeenkomst van milieuministers op 20 en 21 januari zal dit niet aan de orde komen. Deze informele bijeenkomst is ook minder geschikt om de RED onder de aandacht te brengen aangezien de geagendeerde onderwerpen met name gericht zijn op gewasbeschermingsmiddelen en ontbossing. Het kabinet ziet daarom geen mogelijkheid om dit op te brengen tijdens deze bijeenkomst. Wel zal de Minister voor Klimaat en Energie hier bilateraal over spreken met Europese collega's. Daarbij plaatst dit kabinet dezelfde winstwaarschuwing als het vorige: het krachtenveld laat zien dat veel lidstaten juist pleiten voor afzwakking waar het gaat om criteria voor de duurzaamheid van biomassa. Daarom is het kabinet niet optimistisch over het resultaat.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie lezen daarnaast dat voormalig Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aangaf dat «afschaffing van subsidie op de verbranding van hout een positief effect heeft op het gebruik van hout voor hoogwaardiger toepassingen dan het verbranden».¹⁴ Deelt de Minister het inzicht dat het tegenstrijdig beleid is om aan de ene kant het gebruik van biomassa onder voorwaarden te stimuleren terwijl aan de andere kant wordt opgemerkt dat afschaffing van subsidies op verbranding van hout een positief effect heeft op gebruik van hout? Is de Minister het ermee eens dat er zo snel mogelijk werk dient gemaakt te worden van de afschaffing van subsidies op verbranding van hout, hetgeen zowel gewenst is vanuit de Eerste Kamer als vanwege het feit dat het nationale draagvlak voor de inzet van biomassa afneemt? Zo nee, waarom niet?

Het kabinet deelt het inzicht niet dat er sprake is van tegenstrijdig beleid. Het kabinet zet er op in om biograndstoffen zo hoogwaardig mogelijk te benutten, waarbij biograndstoffen ten alle tijden op duurzame wijze tot stand komen. Bij hoogwaardige toepassingen van houtige biograndstoffen gaat het bijvoorbeeld om toepassingen waar de materialen langdurig worden benut, zoals in de houtbouw. Waarvoor nu en ook op de lange termijn geen duurzaam alternatief voor handen is. Het kabinet wil het daarom aantrekkelijker maken om biograndstoffen hoogwaardig te benutten, waarbij het op termijn afschaffen van sommige subsidies, hoogwaardigere toepassingen relatief aantrekkelijker kan maken. Dit dient op zorgvuldige wijze te gebeuren, zodat de subsidiëring van biograndstoffen voor laagwaardige toepassingen zo snel mogelijk wordt afgebouwd op een manier die rekening houdt met de kosteneffectiviteit

¹² Kamerstuk 32 813, nr. 784.

¹³ Kamerstuk 22 112, nr. 3185.

¹⁴ Kamerstuk 21 501-32, nr. 1339.

van de klimaattransitie. Het huidige kabinet beraadt zich nog op de uitvoering van Motie Koffeman c.s.¹⁵

Het lid van de BBB-fractie vindt het van belang dat er voldoende aandacht is voor het behoud van waardevolle landbouwgronden in relatie tot de Bossenstrategie. Dit lid wil nogmaals benadrukken dat er aandacht moet zijn voor de verschillende uitgangssituaties van de lidstaten, waarbij bijvoorbeeld een dichtbevolkt land als Nederland andere mogelijkheden heeft dan een groter en veel minder dichtbevolkt land. De tot nu toe gepresenteerde Bossenstrategie legt een groot beslag op de ruimte. Daarbij is het de landbouw die gronden zal moeten opofferen. Tezamen met andere opgaves zoals woningbouw en energie, wordt de druk op de landbouw te groot. Dit lid vraagt de Minister dit mee te nemen in de overwegingen.

Het kabinet neemt de genoemde overwegingen mee bij de beoordeling van Europese doelstellingen en andere verplichtingen. De landbouw wordt gezien als een deel van de oplossing bij het realiseren van meer koolstofopname door bijvoorbeeld bomen en landbouwbodems.

Werkprogramma Frans voorzitterschap

De leden van de D66-fractie vragen hoe er invulling gegeven gaat worden aan de ambitie uit het coalitieakkoord om als Nederland klimaatkoploper in Europa te worden. Op welke wijze en op welke onderdelen uit het Europese «Fit for 55»-pakket wil Nederland een koploperpositie en voortrekkersrol innemen? Deze leden vragen tevens om een appreciatie van de werkplanning van het Franse voorzitterschap en vragen welke raakvlakken er zijn met de ambities uit het coalitieakkoord.

Nederland heeft zich in het verleden in de kopgroep van klimaatambitieuze landen altijd ingezet voor het hogere doel van ten minste 55% broeikasgasreductie in 2030 en klimaatneutraliteit in 2050, die ook in een EU klimaatwet zijn verankerd.

Het is belangrijk het overkoepelende doel van ten minste 55% te behalen.

Het kabinet wil zich, samen met gelijkgezinde landen, inzetten om die doelen ook om te zetten in daden. Dat kan alleen als de wetgevende voorstellen uit het Fit-for-55-pakket op een voortvarende en ambitieuze manier worden vormgegeven, waarbij alle lidstaten een eerlijke bijdrage leveren en de overkoepelende voorstellen uit Brussel die landen daarin steunen, zoals een aangescherpt EU emissiehandelsstelsel (ETS) en ambitieuze bronmaatregelen voor voertuigen. De onderhandelingen in Brussel zullen nog enige tijd in beslag nemen, maar vooruitlopend op de uitkomst van de onderhandelingen van het Fit-for-55-pakket in Brussel gaat het kabinet in Nederland al aan de slag om het nationale klimaatbeleid aan te scherpen in lijn met de afspraken uit het coalitieakkoord.

Het Franse voorzitterschap is ambitieus op het Fit-for-55-pakket. Klimaat is één van de hoofdprioriteiten van het Franse voorzitterschap alsook van het kabinet. Het is duidelijk dat Frankrijk de vaart in de onderhandelingen over het Fit-for-55-pakket wil houden, wat ook voor Nederland van belang is. In het coalitieakkoord staat dat Nederland een voortrekkersrol wil spelen voor en binnen een sterke en slagvaardige Europese Unie. Het Franse werkprogramma kan, vanwege de gedeelde prioriteiten, helpen deze Nederlandse ambitie in de komende kabinetsperiode vorm te geven en aanknopingspunten te bieden voor verdergaande samenwerking op klimaat.

¹⁵ Kamerstuk 34 668, F.

Frankrijk is pleitbezorger voor een CO₂-heffing aan de grens (CBAM) en hoopt daarop resultaten te boeken. Gezien de links tussen de diverse Fit-for-55-voorstellen streeft Frankrijk ernaar om voortgang op het EU emissiehandelssysteem (ETS), *Effort Sharing Regulation* (ESR), landgebruiksverordening (LULUCF), CO₂-voertuigstandaarden en *Social Climate Fund* (SCF) zo veel mogelijk parallel te laten lopen in de Milieuraad. Uw Kamer is middels BNC-fiches geïnformeerd over de Nederlandse inzet op deze wetsvoorstellen.¹⁶

Het Frans voorzitterschap zal mogelijk tijdens de Transportraad van 2 juni a.s. inzetten op het behalen van voortgang en indien haalbaar een algemene oriëntatie t.a.v. een aantal transportvoorstellen uit het FF55-pakket, te weten de *Alternative Fuels Infrastructure Regulation* (AFIR), *ReFuelEU Aviation* en *FuelEU Maritime* voorstellen.

In de Energieraad wordt prioriteit gegeven aan voortgang boeken op de voorstellen voor de herziening van de hernieuwbare energierichtlijn (RED) en energie-efficiëntierichtlijn (EED). Ook wil het voorzitterschap een start maken met bespreking van voorstellen die op 15 december jl. zijn uitgekomen; het decarbonisatiepakket voor gas en waterstof, herziening van de richtlijn energieprestaties van gebouwen (EPBD) en voorstellen voor methaanwetgeving. Uw Kamer ontvangt naar verwachting halverwege februari BNC-fiches met een kabinetsappreciatie van deze voorstellen.

De leden van de CDA-fractie vragen de Staatssecretaris een appreciatie te geven van het werkprogramma van het Frans EU-voorzitterschap waar het gaat om de milieudossiers, en daarbij in te gaan op de raakvlakken met het coalitieakkoord.

Het Frans voorzitterschap is voornemens om stappen te zetten op de milieudossiers. Komend half jaar zal er onder het Frans voorzitterschap gewerkt worden aan de volgende prioriteiten op het gebied van milieu: het Fit-for-55-pakket, circulaire economie en een gezondere leefomgeving.

Fit-for-55

Het Frans voorzitterschap beoogt om tijdens de Milieuraaden vooruitgang te boeken op een aantal Fit-for-55 wetsvoorstellen: ETS, ESR, LULUCF, het SCF en de CO₂ normen emissiestandaarden voor lichte voertuigen.¹⁷ Deze voorstellen zullen naar verwachting op basis van voortgangsverslagen van de Commissie tijdens de Milieuraaden besproken worden. Uw Kamer is middels BNC-fiches geïnformeerd over de Nederlandse inzet op deze voorstellen. Uiteraard wordt uw Kamer over de aankomende besprekingen en het Nederlandse standpunt t.b.v. de Milieuraad zoals gebruikelijk via de geannoteerde agenda's geïnformeerd. Zoals ook aangegeven in de beantwoording op de vraag van de D66-fractieleden inzake het Fit-for-55-pakket, zullen de onderhandelingen in Brussel nog enige tijd in beslag nemen. Vooruitlopend op de uitkomst van de onderhandelingen van het Fit-for-55-pakket in Brussel gaat het kabinet in Nederland al aan de slag om het nationale klimaatbeleid aan te scherpen in lijn met de afspraken uit het coalitieakkoord.

¹⁶ ETS: Kamerstuk 22 112, nrs. 3192 en 3193.

ESR: Kamerstuk 22 112, nr. 3194.

LULUCF: Kamerstuk 22 112, nr. 3195.

CO₂ normen voertuigen: Kamerstuk 22 112, nr. 3191.

SCF: Kamerstuk 22 112, nr. 3198.

¹⁷ Kamerstuk 22 112, nr. 3191.

Circulaire economie

Vooralsnog zal de Commissie op 30 maart 2022 het eerste circulaire economiepakket presenteren met daarin een aantal voorstellen, zoals aangekondigd in het Circulaire Economie Actieplan¹⁸. Onder dit pakket valt een beleidsvoorstel inzake duurzame producten (inclusief herziening van de Ecodesign richtlijn), de herziening van de Europese verordening bouwproducten, de presentatie van de EU Textielstrategie, een voorstel om de rol van consumenten in de groene transitie te versterken en tot slot een voorstel voor een verordening om ondernemingen hun milieueclaims te laten onderbouwen door middel van methoden voor de milieuvoetafdruk van producten (*green claims*). Over een aantal van deze voorstellen zullen onder Frans voorzitterschap de eerste beleidsdiscussies plaatsvinden en uw Kamer zal middels de gebruikelijke BNC-fiche procedure geïnformeerd worden over de Nederlandse inzet ten aanzien van deze nieuwe Commissievoorstellen.

In het nieuwe coalitieakkoord (Kamerstuk 35 788, nr. 77) staat een ambitieus klimaatdoel voor de circulaire economie, als ook een uitvoeringsprogramma over circulaire economie opgenomen. De Nederlandse inzet op bovengenoemde voorstellen zal in lijn zijn met het coalitieakkoord.

Verder is het Frans voorzitterschap voornemens voortgang te boeken op lopende milieudossiers, waaronder een algemene oriëntatie voor de herziening van de batterijenverordening en de herziening van de verordening van grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen (EVOA). Uw Kamer is middels BNC-fiches geïnformeerd over de Nederlandse inzet op deze voorstellen.¹⁹

Gezondere leefomgeving

Onder het Frans voorzitterschap zal er in het kader van een gezondere leefomgeving de wijziging van de verordening persistente organische verontreinigende stoffen (*persistent organic pollutants*, hierna: POPs) worden behandeld. Over de Nederlandse inzet is uw Kamer middels een BNC-fiche geïnformeerd.²⁰ Naar verwachting presenteert de Commissie in april 2022 ook enkele initiatieven ten aanzien van het verbeteren van de luchtkwaliteit, waaronder een herziening van de Richtlijn Industriële Emissies (IED-richtlijn). Ook hierover wordt uw Kamer via de gebruikelijke BNC-fiches geïnformeerd. De verwachting is dat tijdens het Franse voorzitterschap ook hierover mogelijk informatie zal worden gegeven door de Commissie tijdens de Milieuraad van 28 juni.

Naast bovenstaande werkstromen op het gebied van de milieudossiers en in lijn met de prioriteiten van het Frans voorzitterschap, zal Frankrijk tevens conferenties organiseren op het gebied van circulaire economie en chemicaliën. Deze conferenties hebben geen formele rol in het Europese besluitvormingsproces en zullen naar verwachting ook los staan van bovenstaande lopende (wetgevings)onderhandelingen.

Het lid van de BBB-fractie begrijpt dat de definitieve agenda voor de informele Milieuraad nog niet beschikbaar is en wil hier aandacht voor vragen: om tot een zorgvuldige inbreng te kunnen komen is het van belang dat stukken tijdig beschikbaar zijn. Dit lid merkt dat dit steeds een

¹⁸ Kamerstuk 22 112, nr. 2865.

¹⁹ Kamerstuk 22 122, nr. 3041 en 21 501-08, nr. 848.

²⁰ Kamerstuk 22 112 nr. 3251.

probleem is als het gaat om de diverse Europese Raden. Het verzoek is dan ook om daar bij de Raden aandacht voor te vragen.

Het kabinet erkent het belang dat stukken tijdig beschikbaar zijn om tot een zorgvuldige inbreng te kunnen komen. De voorlopige agenda's voor de Milieuraaden op 17 maart en 28 juni 2022 zijn reeds gedeeld door het Frans voorzitterschap. Om die reden kan het kabinet voor wat betreft de komende Milieuraaden tijdig tot een zorgvuldige inbreng komen. Uw Kamer wordt zoals gebruikelijk middels de geannoteerde agenda's geïnformeerd over de agenda's van deze Raden en de Nederlandse inzet.

Conventie inzake Biologische Diversiteit (CBD COP15)

De leden van de D66-fractie hebben voorts vernomen dat in de Milieuraad van 17 maart 2022 de Nederlandse inzet voor de United Nations Convention on Biological Diversity (CBD) wordt besproken. Deze leden hebben in aanloop naar dit overleg al een aantal vragen die zij aan de Minister voor Natuur en Stikstof willen voorleggen. Zo stelden deze leden in oktober 2021 al enkele vragen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over deze top. In antwoord op deze Kamervragen zei de Minister dat Nederland zich bij de onderhandelingen voor het nieuwe strategisch plan van de CBD voor de periode 2020–2030 (Global Biodiversity Framework), conform de motie van de leden Jetten en De Groot (beide D66)²¹ in zal zetten voor ambitieuze doelen en verbeterde implementatie. Kan de Minister uiteenzetten wat hier concreet mee bedoeld wordt? Hoe vaak wil de Minister dat gerapporteerd wordt over het doelbereik? Welke regelmaat heeft zij voor ogen? Ook zijn deze leden benieuwd wat de Minister precies heeft voorgesteld in de discussie over de financiering voor biodiversiteit en het nog overeen te komen strategisch raamwerk.

Tijdens de Milieuraad van 17 maart 2022 zal naar verwachting niet gesproken worden over de inzet met betrekking tot de onderhandelingen voor de 15^e Conferentie van Partijen bij de Conventie inzake Biologische Diversiteit (CBD COP15). De reden daarvoor is het uitstel van de voorbereidende onderhandelingen van de *Open Ended Working Group* (OEWG) en de hulporganen van de CBD, gericht op wetenschap (SBSTTA) en implementatie (SBI), die oorspronkelijk in januari 2022 plaats zouden vinden en nu gepland staan voor maart 2022. Het tweede deel van CBD COP-15 wordt uitgesteld tot later in 2022, een definitieve datum is nog niet bekend. Aangezien er geen verdere onderhandelingen hebben plaatsgevonden is de kabinetsinzet onveranderd. De inzet voor de CBD onderhandelingen wordt in EU-verband bepaald en is in belangrijke mate gestoeld op de doelstellingen van de Europese Biodiversiteitsstrategie.²² Het belang dat het kabinet hecht aan verbeterde implementatie vertaalt zich in de inzet op een versterkt systeem van monitoring, rapportage en verantwoording, met bindende rapportagevereisten, evenals een mechanisme voor tussentijdse ophoging van de inzet en ambitie. In de afgelopen periode (1998–2018) is zes keer gerapporteerd over de implementatie van de CBD.²³ Het kabinet is er voorstander van dat vaker wordt gerapporteerd zodat ook tussentijds bijsturen mogelijk wordt. Met betrekking tot de financiering voor biodiversiteit hecht Nederland eraan dat er voldoende financiële middelen voor biodiversiteit beschikbaar komen uit alle bronnen en kanalen. Daarbij zet Nederland zich met name in voor het mobiliseren van financiële stromen vanuit de private financiële sector. Voorts streeft het kabinet ernaar de bijdrage aan internationale

²¹ Kamerstuk 21 501-20, nr. 1617.

²² Kamerstuk 22 112, nr. 2897.

²³ Kamerstuk 26 407, nr. 128.

biodiversiteit te doen laten stijgen. Mochten de onderhandelingen tijdens CBD COP-15 leiden tot afspraken over een ambitieuzere inzet, dan zal de Nederlandse inzet opnieuw worden gewogen.²⁴

²⁴ Kamerstuk 26 407, nr. 134.